

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

ítélete

Az ügy száma:

Pfv.II.20.246/2022/3.

A tanács tagjai:

Nyíróné dr. Kiss Ildikó a tanács elnöke

Dr. Darákné dr. Nagy Szilvia előadó bíró

Dr. Kiss Gábor bíró

A felperes:

felperes

(cím)

A felperes képviselője:

Prokopovitsch Ügyvédi Iroda

(cím1, ügyintéző: dr. Prokopovitsch László ügyvéd)

Az alperes:

alperes

(cím2)

A per tárgya:

öröklési szerződés érvénytelenségének

megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság és a jogerős határozat száma:

Budapest Környéki Törvényszék 2.Pf.20.549/2021/5.

Az elsőfokú bíróság és a határozat száma:

Nagykátai Járásbíróság 3.P.20.066/2020/24.

Rendelkező rész

A Kúria a Budapest Környéki Törvényszék 2.Pf.20.549/2021/5. számú jogerős ítéletét hatályában fenntartja;

kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak felhívásra 50.000 (ötvenezer) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] S Mné, mint eltartásra jogosult örökhagyó (a továbbiakban: örökhagyó) és egyik gyermeke, az alperes mint eltartásra kötelezett 2008. április 30-án öröklési szerződést kötött. A szerződés rögzítette, hogy az örökhagyó tulajdonát képezi 1/2 tulajdoni arányban a helység, hrsz helyrajzi szám alatti, természetben a helység, utca, házszám szám alatt található ingatlan (a továbbiakban: perbeli ingatlan). Az örökhagyó az öröklési szerződésben akként rendelkezett, hogy holtig tartó eltartása, gondozása, ápolása, ellátása, gyógykezeltetése és halála esetén illő eltemettetése ellenében az alperest általános örökösévé teszi. Az okirat tartalma szerint az örökhagyó ép ésszel, belátási képessége és szabad akarat elhatározása teljes birtokában úgy végrendelkezett, hogy halála után a perbeli ingatlan 1/2 tulajdoni hányadát kizárólagosan az alperes örökölje. A szerződés rögzítette, hogy az alperes 2006-tól teljesíti a tartási szolgáltatásokat az örökhagyó lakásán a szükségnek megfelelően. A szerződő felek a szerződés elkészítésével dr. K G ügyvédet bízták meg, aki a szerződést a felek, valamint két tanú mellett saját kezűleg ellenjegyezte és bélyegzője lenyomatával látta el.

[2] Az örökhagyó az öröklési szerződés megkötésekor a perbeli ingatlanban egyedül élt, magas vérnyomása és egyéb betegségei miatt többféle gyógyszeres kezelésre szorult. Az alperes a szerződéskötést követően általában hetente egyszer kereste fel az örökhagyót, rendszeresen vásárolt neki élelmiszert, kiváltotta gyógyszereit, karbantartotta ingatlanát, az épületben illemhelyiséget alakított ki és kórházi kezelésre is elvitte. Távolléte esetén többször megkérte T Jt, az örökhagyó szomszédját, hogy felügyelje az örökhagyót. Az örökhagyó 2011. június végén, július elején az otthonában elesett és csípőtáji törést szenvedett. Az örökhagyóra egyik leánya, a felperes talált rá otthonában, aki kórházba vitte, ahol még ugyanezen a napon meg is kellett műteni. A műtét után a felperes gondozta az örökhagyót budapesti otthonában két hónapon át.

[3] Az örökhagyó 2011. október 18-án géppel írt meghatalmazást adott a felperesnek és férjének azzal a tartalommal, hogy: „...alperes jogtalan örökösödése és az eltartási szerződés elmulasztása miatt a nevemben bírósági eljárásban képviseljenek.”.

[4] Az alperes 2012. januárjában 8 napra magához vette az örökhagyót, aki ezt követően 2012. február 7-től 22-ig a helységi T F Kórházba került újabb csípősérülés miatt, majd 2012. február 22-től február 24-ig a városi Városi Önkormányzat Rehabilitációs Szakkórházában ápolták. Innen ismét a helységi T F Kórházba szállították, ahol 2012. február 24-től május 2-ig vizsgálat alatt állt. 2012. május 2-án a Kft.-vel kötött szerződés alapján betegellátó egészségügyi intézményben került elhelyezésre. Ezt a szerződést az alperes írta alá hozzátartozóként. Az intézmény 2012. május 9-i nyilatkozatával a szerződést felbontotta, mivel az örökhagyó nyomtatékosan kérte, hogy bocsássák haza és a szerződést sem volt hajlandó aláírni. Az örökhagyó 2015. február 10-én otthonában elesett és bokasérülést szenvedett, ezért ismét a helységi T F Kórházba szállították, ahol 2015. február 15-én hunyt el.

[5] Az örökhagyó eltemettetését az alperes intézte. A perbeli ingatlant az öröklési szerződés alapján az alperes örökölte. Az örökhagyónak halálakor négy törvényes örököse volt: Kné S E, S B, a felperes, valamint az alperes. Kné S E, valamint a felperes a hagyatéki eljárásban vitatták az öröklési szerződés teljesítését, mert szerintük az alperes nem gondozta és nem tartotta el az örökhagyót.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[6] A felperes módosított keresetében elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy az örökhagyó és az alperes közötti öröklési szerződés a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 656. §-a és a 649. § (1) bekezdés b) pontja alapján érvénytelen végrendeleti rendelkezésnek minősül, mivel az alperes azt nem teljesítette, továbbá az örökhagyót a szerződés megkötésére arra irányuló várakozása indította, hogy az alperes gondozni fogja hátralévő életében, amely várakozása nem teljesült. Másodlagosan annak megállapítását kérte, hogy az öröklési szerződés semmis a régi Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján, mivel az nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközik. Harmadlagosan pedig annak megállapítását kérte, hogy az öröklési szerződés semmis a régi Ptk. 210. § (4) bekezdése alapján, mivel az alperes megtevesztéssel vette rá az örökhagyót annak megkötésére.

[7] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Állította, hogy a szerződésben foglalt kötelezettségének eleget tett. Vitatta, hogy az örökhagyónak az öröklési szerződés felbontására irányuló szándéka volt.

Az első- és másodfokú ítélet

[8] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.

[9] Az elsőfokú bíróság ítéletét a régi Ptk. 655. § (1) bekezdésére, a 656. §-ára, a 653. §-ára, a 649. § (1) bekezdés b) pontjára, a 210. § (4) bekezdésére és a 200. § (2) bekezdésére alapította.

[10] Kiemelte, hogy a felperes mint az örökhagyó törvényes örököse indította a pert, ezért keresetőségi joggal rendelkezett a régi Ptk. 656. §-a alapján alkalmazandó 653. § szerint.

[11] Kifejtette, hogy az öröklési szerződés jellegzetességéből fakadóan az érvénytelenségére is az általánostól eltérő szabályok vonatkoznak. Az öröklési szerződésnél éppúgy, mint a végrendeletnél, nincsenek külön semmisségi és megtámadhatósági okok: valamennyi, a régi Ptk. szerint alkalmazható érvénytelenségi ok tekintetében a megtámadásra irányadó szabályok érvényesülnek, mégpedig a régi Ptk. 653. §-ában írt módon.

[12] Az elsőfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a szerződés nem teljesítése, vagy nem megfelelő teljesítése nem eredményezi az öröklési szerződés érvénytelenségét, hanem csak arra ad alapot, hogy a tartási szolgáltatások jogosultja, az örökhagyó az eltartó szerződésszegő magatartása miatt az öröklési szerződés megszüntetését kérje. Ez a jog azonban csak az öröklési szerződés jogosultját illeti meg: ha életében a szerződés megszüntetése iránt pert nem indított, halála után jogutódja már nem jogosult a per megindítására (BH 1996.641.).

[13] Az elsőfokú bíróság kiemelte: ha a szerződésben kifejezésre juttatotthoz képest esetlegesen már a megkötéskor sem állt fenn valódi teljesítési szándék valamelyik szerződő félnél, ez pusztán mint titkos fenntartás értékelendő. A titkos fenntartás a következetes bírói gyakorlat szerint egyoldalú színlelés, amely a szerződés érvényessége szempontjából közömbös, ahogy azt a régi Ptk. 207. § (5) bekezdése is rögzíti.

[14] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[15] Indokolása szerint az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, a bizonyítás anyagát okszerűen értékelte és a jogvita elbírálására irányadó jogszabályi rendelkezések helyes alkalmazásával megalapozott döntést hozott, amikor a felperes öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti keresetét elutasította. Ugyanakkor rámutatott arra, hogy a felperes az öröklési szerződés megszüntetése iránt nem terjeszthet elő keresetet, mert az ahhoz szükséges keresetőségi joggal nem rendelkezik.

[16] Hangsúlyozta, hogy a szerződés érvénytelenségi okának a szerződés megkötésekor kell fennállnia, így a felperes által a fellebbezésében hivatkozott, a szerződéskötést megelőzően fennállt körülményeknek az érvénytelenség megállapítása körében nincs jelentőségük.

[17] Hangsúlyozta továbbá azt is, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok nem támasztják alá azt a felperesi hivatkozást, hogy az alperes az öröklési szerződés megkötésekor megtévesztette az örökhagyót a szerződéskötési szándékáról. A megtévesztés megállapításának alapjául nem szolgálhatnak az alperesnek a felperes fellebbezésében megjelölt, egyes kiragadott mondatai. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság megalapozottan vont le következtetést arra, hogy a szerződés érvénytelensége megtévesztésre alapítva nem állapítható meg.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[18] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben kérte elsődlegesen – tartalma szerint – a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a keresetnek helyt adást; másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését az elsőfokú bíróság ítéletére kiterjedően is, valamint az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára kötelezését.

[19] Megsértett jogszabályhelyként a régi Ptk. 653. §-ára és a 210. § (4) bekezdésére hivatkozott.

[20] Hangsúlyozta, hogy a perbeli öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítása esetén a törvényes öröklés szabályai érvényesülnek és a peres felek az örökhagyó után egyenlő arányban örökölnék, így a régi Ptk. 653. § szerint az öröklési szerződés érvénytelenségére jogszerűen hivatkozhat. Eerre tekintettel sérelmezte a jogerős ítélet azon megállapítását, mely szerint „a felperesnek a szerződés megszüntetése iránti kereset vonatkozásában nincs keresetőségi joga”.

[21] Rámutatott arra, hogy az alperes megtévesztéssel vette rá az örökhagyót a szerződés aláírására. A megtévesztés abban állt, hogy az alperes vállalta az örökhagyó gondozását, ellátását, és az örökhagyó abban a hitben írta alá a szerződést, hogy ez így is fog történni. Amint az a per irataiból, különösen a tanúvallomásokból kitűnik, az alperesnek már a szerződés megkötésekor sem állt szándékában, hogy az örökhagyót gondozza. Az örökhagyónak nem csupán anyagi, hanem természetbeni szolgáltatásokra is szüksége volt, ez a várakozása azonban nem teljesült, ezért szerette volna az alperessel kötött szerződést megtámadni. Hivatkozott az alperes előadására, amelyből egyértelműen kitűnik, hogy az édesanyja felé gondozási, ellátási szándéka nem volt (P.20.117/2016/54. számú jegyzőkönyv). Az alperesnek abból a nyilatkozatából, mely szerint „én úgy gondolom, hogy ezt nagy részben teljesítettem is”, az következik, hogy a mulasztásával tisztában is volt.

[22] A felperes hangsúlyozta, hogy az örökhagyó és ő is mindent megtett annak érdekében, hogy jogos érdekeiket érvényesítsék. A másodfokú bíróság alaptalanul állította az ítéletében, hogy semmilyen intézkedést nem tettek annak érdekében, hogy a szerződésszegésre hivatkozással az öröklési szerződés megszüntetését kérjék, vagy a meghíúsult várakozásra tekintettel a szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt pert indítsanak. Kiemelte: az örökhagyó állapota nem tette lehetővé, hogy ezeket a jogi lépéseket megtegyék.

[23] Nézete szerint a másodfokú bíróság nem indokolta azon megállapítását, mely szerint a tanúvallomások és a csatolt meghatalmazás nem alkalmas annak igazolására, hogy az örökhagyónak mi volt a szerződéskötéskori szándéka. Állítása szerint az öröklési szerződésből egyértelműen kitűnik, hogy az örökhagyó elvárása az volt: haláláig megfelelő tartásban részesüljön. A meghatalmazás teljes bizonyító erejű magánokirat formájában készült el, ami azt jelenti, hogy az okirat aláírója megtette a benne foglalt nyilatkozatot, amiből egyértelműen meghatározható az akarata. Sem az első-, sem a másodfokú bíróság nem vette kellő súllyal figyelembe a becsatolt zárójelentések tartalmát. Nézete szerint megállapítható, hogy az alperes nem gondoskodott megfelelően az örökhagyóról.

[24] Hangsúlyozta: sem az első-, sem a másodfokú bíróság nem vette figyelembe azt a ténytet sem, hogy az öröklési szerződés alapján az eltartó csak akkor örökölt, ha a szerződésben meghatározott tartási feltételeknek eleget tesz. Az alperes nem teljesítette az öröklési szerződésben foglaltakat, erre tekintettel nem örökölt. Az érvénytelen szerződés alapján a régi Ptk. 237. § (1) bekezdése szerint vissza kell állítani az eredeti állapotot: az alperes nem a szerződés alapján, hanem csak a törvényes öröklés szabályai szerint örökölt.

[25] A felperes nézete szerint a másodfokú bíróság ítélete megalapozatlan és jogszabálysértő azért is, mert nem vette kellő súllyal figyelembe, hogy a meghatalmazás, valamint a tanúvallomások kellően alátámasztják: az alperes nem megfelelően gondoskodott az örökhagyóról, melynek folytán az örökhagyó jogos várakozásai nem teljesültek. A másodfokú bíróság helytelenül állapította meg azt is, hogy az érvénytelenség okai nem következtek be, hiszen azok már a szerződés megkötésekor fennálltak. Az örökhagyó azért kötötte meg az öröklési szerződést, mert arra számított, hogy az alperes eleget tesz a szerződésben foglalt kötelezettségeinek. Amikor számára is nyilvánvalóvá vált az alperes szándéka, a körülményeihez mérten rögtön intézkedett.

[26] Az alperes érdemi ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

[27] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

[28] A Kúria a régi Pp. 272. § (2) bekezdése és a 275. § (2) bekezdése alapján a jogerős határozatot a felülvizsgálati kérelemben megjelölt megsértett jogszabályhely, az előadott jogszabálysértés, valamint a kérelem jogi indokai által meghatározott keretek között vizsgálta felül.

[29] A felperes felülvizsgálati kérelmében kizárólag a jogerős ítélet – állított – anyagi jogszabálysértéseit sorolta fel, szöveges indokolásában viszont eljárásjogi érvelést is előadott: a másodfokú bíróság bizonyíték-mérlegelését kifogásolta. Azokat a körülményeket részletezte, amelyek – megítélése szerint – az alperes szándékos megtévesztő magatartását támasztották alá. Ezzel valójában a jogerős ítélettől eltérő tényállás megállapítását igényelte,

és ahhoz mérten kérte az anyagi jogkövetkeztetés levonását. A Kúria azonban nem mérlegelhetette felül a bizonyítékokat, érdemben nem vizsgálhatta az erre vonatkozó érveket és ebből következően nem állapíthatott meg eltérő tényállást sem, mert a felperes a Pp. bizonyíték-mérlegelést szabályozó 206. § (1) bekezdését nem jelölte meg megsértettként. A hivatkozott anyagi jogszabálysértéseket csak a másodfokú bíróság bizonyíték-mérlegelésének eredményeként megállapított tényállás alapján, abból kiindulva vizsgálhatta.

[30] Téves az a felülvizsgálati érvelés, mely szerint az eljáró bíróságok a felperes jelen perbeli keresetösszege jogának hiányát állapították meg. Ezzel szemben a Kúria kiemeli, hogy az eljáró bíróságok érdemben bírálták el a felperes öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló keresetét és pusztán arra mutattak rá, hogy a szerződés nem teljesítése, vagy nem megfelelő teljesítése nem eredményezi az öröklési szerződés érvénytelenségét, hanem arra ad alapot, hogy a tartási szolgáltatás jogosultja, jelen esetben az örökhagyó az eltartó szerződésszegő magatartása miatt az öröklési szerződés megszüntetését kérje. Ez a jog azonban csak az öröklési szerződés jogosultját illeti meg, ha életében a szerződés megszüntetése iránt nem indított pert, halála után jogutódja perindítására már nem jogosult. A jelen per tárgya azonban nem ez, hanem az öröklési szerződés érvénytelenségének a megállapítása, amelynek megindítására a felperes rendelkezett keresetösszegei joggal a régi Ptk. 653. §-a alapján. Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolása tartalmazza a felperes keresetösszegei jogát megalapozó tényeket {[24]-[25]-[27] bekezdés}, amelyet a másodfokú bíróság is megismételt. Mindezek alapján a jogerős ítélet nem sérti a régi Ptk. 653. § rendelkezését.

[31] A Kúria kiemeli: a régi Ptk. 210. § (4) bekezdésébe ütköző anyagi jogszabálysértést csak az első- és másodfokú bíróság bizonyíték-mérlegelésének eredményeként megállapított tényállás alapján, abból kiindulva vizsgálhatta. A régi Ptk. 210. § (4) bekezdése értelmében, akit a másik fél megtévesztéssel vagy jogellenes fenyegetéssel vett rá a szerződés megkötésére, a szerződési nyilatkozatot megtámadhatja. Az alperes – a jogerős ítéletben megállapított tényállás szerint – nem tévesztette meg az örökhagyót az öröklési szerződés megkötésekor. Mindezek alapján a másodfokú bíróság jogerős határozatában megalapozottan jutott arra a következtetésre, hogy nem állapítható meg a szerződés érvénytelensége megtévesztésre alapítva. A jogerős ítélet nem sérti a régi Ptk. 210. § (4) bekezdését sem.

[32] A fentiek alapján a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, ezért azt a Kúria a régi Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

[33] A felperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték megfizetésére a felperes köteles a régi Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazott 78. § (1) bekezdése és a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján.

[34] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a régi Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson bírálta el.

[35] A Kúria ítélete elleni felülvizsgálatot a régi Pp. 271. § (1) bekezdés e) pontja zárja ki.

Budapest, 2022. november 23.

Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. a tanács elnöke, dr. Darákné dr. Nagy Szilvia s.k. előadó bíró, dr. Kiss Gábor s.k. bíró